

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Oblikovanje digitalne prihodnosti Evrope

(COM(2020) 67 final)

(2020/C 364/14)

Poročevalec: **Ulrich SAMM**

Soporočevalec: **Jakob Krištof POČIVAVŠEK**

Zaprosilo	Komisija, 9. 3. 2020
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	25. 6. 2020
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	16. 7. 2020
Plenarno zasedanje št.	553
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	216/1/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je že pozdravil pobude Komisije za spodbujanje razvoja digitalnega gospodarstva in družbe. Zadovoljen je, da se ta zagon krepi s svežnjem novih pobud na številnih področjih.

1.2 EESO zagovarja evropski pristop k digitalizaciji, ki izkoriščanje gospodarskih priložnosti povezuje z varstvom naših podatkov, da se ohranita zasebnost in možnost samoodločanja. Odločno podpira na človeka osredotočen pristop, ki je prisoten v vseh pobudah Komisije.

1.3 Po mnenju EESO je Evropa na dobri poti, a je še daleč od cilja. Digitalizacija se hitro razvija, pri čemer evropska zakonodaja ne sme zaostajati. Zato je potreben trden in ambiciozen regulativni okvir, ki bo vključeval pravno zavezujoča etična pravila in jasna pravila o odgovornosti. EESO meni, da so za ta dinamični razvoj potrebni tudi prožni in prilagodljivi procesi, ki zahtevajo stalen dialog med udeleženi stranmi – zlasti bi morali imeti zaposleni možnost, da izrazijo svoje mnenje. Kot predstavnik organizacij civilne družbe je pri tem pripravljen odigrati svojo vlogo.

1.4 Vlagati je treba v ustrezne prihodnje tehnologije, spodbujati usposabljanje ljudi in vzpostaviti zaupanje med državljani ter jih spodbujati k dejavni udeležbi pri preoblikovanju. Digitalni prehod mora biti pravičen, trajnosten in družbeno sprejemljiv.

1.5 EESO se strinja s stališčem Komisije, da moramo vzpostaviti pravi evropski enotni trg za podatke – evropski podatkovni prostor, ki bo temeljil na evropskih pravilih in vrednotah. EESO pozdravlja pobudo za novo industrijsko strategijo EU, ki bo določala ukrepe za olajšanje prehoda na bolj digitalno, čisto, krožno in globalno konkurenčno industrijo EU s trajnostnimi podjetji, vključno s strategijo za mala in srednja podjetja.

1.6 EESO poudarja, da opredelitev evropske tehnološke suverenosti ne bi smela biti uperjena proti drugim in da se ne bi smeli odpovedati koristim globalnega sodelovanja, temveč bi bilo treba ustrezno upoštevati potrebe Evropejcev in Evropejk ter evropskega socialnega modela s posebnim poudarkom na evropskem stebru socialnih pravic.

1.7 Izobraževanje in usposabljanje, ki prinašata digitalne spretnosti in znanja, sta ključnega pomena za pripravo na digitalno življenje. EESO pozdravlja osredotočenost Komisije na digitalne kompetence in spretnosti, pri tem pa jo poziva, naj bolje razlikuje med tehničnimi in socialnimi kompetencami, čeprav sta obe področji bistvenega pomena. Potrebna so dodatna prizadevanja in sredstva za digitalno usposabljanje ljudi iz socialno ranljivih skupin.

1.8 Za digitalno prihodnost Evrope, ki temelji na pristopu, osredotočenem na človeka, je potrebno zaupanje ljudi. EESO ugotavlja, da namerava Komisija jasno ločiti med področji uporabe z visokim tveganjem, za katera bi morala veljati stroga pravna ureditev, in področji uporabe z nizkim tveganjem, pri katerih zadostujejo samoregulacija in tržni mehanizmi. EESO takšen splošen pristop pozdravlja, vendar hkrati poudarja, da je treba podrobno in temeljito analizirati različna področja uporabe.

1.9 EESO pozdravlja na človeka osredotočen pristop tudi pri izzivih, s katerimi se srečujejo delavci v zvezi s spletnimi platformami. Pomemben vidik tega pristopa je okrepljen pravni okvir, ki bi preprečil negotove delovne pogoje in zagotovil pravice delavcev v spletu, vključno s kolektivnimi pogajanja.

1.10 EESO meni, da razvoj digitalnih javnih storitev za digitalno prihodnost ni bil obravnavan, četudi bi čezmejne storitve e-uprave lahko okrepile (digitalni) enotni trg ter izboljšale ureditev in usklajevanje v javnem sektorju.

1.11 Ob sedanji pandemiji COVID-19 je družba začela spoznavati, kakšno je dejansko stanje na področju uporabe digitalne tehnologije, kar povzroča številne nove izzive. Z nujnostjo obveščanja, študija in dela na daljavo se je pokazalo, da veliko ljudi ni ustrezno pripravljenih na učinkovito uporabo sodobnih digitalnih tehnologij, hkrati pa digitalna infrastruktura ni sposobna zagotoviti enakega dostopa in vključujoče udeležbe prek digitalnih tehnologij.

1.12 Potreba po spreminjanju navad zaradi ukrepov, ki so jih nacionalne vlade sprejele za preprečevanje širjenja COVID-19, ima lahko dolgotrajne učinke na poslovne prakse in delovne odnose. Pri oblikovanju novih politik v zvezi s tem je treba upoštevati pozitivne in negativne učinke sprememb. Digitalno preobrazbo bi bilo treba spremljati z obsežno in v delo usmerjeno raziskovalno pobudo za preučitev digitalizacije kot načina za zagotavljanje dostojnega dela, ki bi se financirala iz sredstev EU. EESO meni, da bo digitalizacija dolgoročno uspešna le, če bo zasnova sistemov industrije 4.0 učinkovita in prijazna do zaposlenih. ⁽¹⁾

2. Uvod in vsebina sporočila

2.1 Nova Komisija v tem sporočilu predstavlja krovni dokument, v katerem je opisana vrsta pobud za podporo pri oblikovanju digitalne prihodnosti Evrope. Če želimo, da bo Evropa na čelu pravičnega prehoda k zdravemu planetu in v nov digitalni svet, je treba povezati izzive zelene in digitalne preobrazbe, da bodo digitalne tehnologije podpirale zeleni dogovor ob spoštovanju ciljev trajnostnega razvoja.

2.2 V ta namen je Komisija napovedala sveženj pobud. Različne pobude, predstavljene in napovedane za letošnje in naslednje leto, so razdeljene na tri glavne stebre:

Tehnologija, ki deluje za ljudi:

- bela knjiga o umetni inteligenci (COM(2020) 65 final – glej INT/894),
- strategija za kvantne tehnologije, blokovne verige in superračunalništvo,
- akcijski načrt za 5G in 6G (predstavljen kot COM(2020) 50 final – glej TEN/704),
- akcijski načrt za digitalno izobraževanje in okrepljeni program znanj in spretnosti,
- pobuda za izboljšanje delovnih pogojev platformnih delavcev,
- standardi za varne in brezmejne pretoke podatkov in storitev javnega sektorja.

⁽¹⁾ UL C 190, 5.6.2019, str. 17.

Pravično in konkurenčno gospodarstvo:

- evropska strategija za podatke (predstavljena kot COM(2020) 66 final – glej TEN/708),
- pregled ustreznosti pravil EU o konkurenci,
- sveženj o industrijski strategiji,
- sporočilo o obdavčitvi podjetij za 21. stoletje,
- nova agenda za potrošnike.

Odprta, demokratična in trajnostna družba:

- nova in revidirana pravila za poglobitev notranjega trga za digitalne storitve,
- revizija uredbe eIDAS,
- akcijski načrt za medijski in avdiovizualni sektor,
- akcijski načrt za evropsko demokracijo,
- evropska strategija za kibernetško varnost,
- pobuda za razvoj zelo natančnega digitalnega modela Zemlje,
- pobuda za krožno elektroniko,
- spodbujanje elektronske zdravstvene dokumentacije.

2.3 Za uveljavitev interesov Evrope kot globalnega akterja sta napovedani tudi globalna strategija digitalnega sodelovanja in strategija za standardizacijo.

3. Evropski način – ljudje v središču digitalizacije

3.1 Digitalizacija ljudem prinaša veliko novih možnosti za odločitve, ki jim omogočajo, da živijo bolje kot kdaj koli prej. S krepitevijo vpliva digitalizacije na naše življenje in vse večjim povezovanjem pa se povečuje tudi naša izpostavljenost zlonamerni kibernetški dejavnosti, manipulaciji in tehnologijam, ki ogrožajo našo avtonomijo.

3.2 EESO zato zagovarja evropski pristop k digitalizaciji, ki temelji na evropskih vrednotah in ki izkoriščanje gospodarskih priložnosti povezuje z varstvom naših podatkov, da se ohranita zasebnost in možnost samoodločanja. Odločno podpira na človeka osredotočen pristop, ki je prisoten v vseh pobudah Komisije.

3.3 EESO na človeka osredotočen pristop pozdravlja tudi pri izzivih, s katerimi se srečujejo delavci v zvezi s spletnimi platformami. Pomemben vidik tega pristopa je okrepljen okvir, ki bi preprečil negotove delovne pogoje in zagotovil pravice delavcev v spletu, vključno s kolektivnimi pogajanjem. EESO poudarja, da delo na platformah izvajajo tako zaposleni kot samozaposleni. Samozaposleni imajo sklenjeno razmerje „med podjetniki“ ali „med podjetji in potrošniki“. Kodeksi ravnanja in pogoji trgovanja za razmerje „med podjetniki“, pripravljene na evropski ravni, bi morali zagotoviti pošteno konkurenco med podjetji vseh velikosti in preprečiti navidezno samozaposlovanje.

3.4 EESO poudarja tudi pomen digitalnih rešitev za izvajanje zelenega dogovora, zlasti v zvezi s krožnim gospodarstvom. Med drugimi izzivi, ki jih je treba obravnavati, so še poraba energije, surovine za IKT in možnost recikliranja opreme IKT.

3.5 Evropa je na dobri poti, a je še daleč od cilja. Pomemben korak je bilo na primer sprejetje splošne uredbe o varstvu podatkov in etičnih smernic za umetno inteligenco. Toda digitalizacija se hitro razvija in evropska zakonodaja ne sme zaostajati. Potreben je trden in ambiciozen regulativni okvir, ki vključuje pravno zavezujoča etična pravila in jasna pravila o odgovornosti. EESO meni, da so za ta dinamični razvoj potrebni tudi prožni in prilagodljivi procesi, ki zahtevajo stalen dialog med udeleženi stranmi. EESO je kot predstavnik organizacij civilne družbe pri tem pripravljen odigrati svojo vlogo.

3.6 EESO meni, da manjka jasen poudarek na potrebi po trajnostnih demokratičnih strukturah za krepitev zmogljivosti in ustvarjanje zaupanja v delovnih razmerjih. Prepričan je, da so temeljne spremembe v podjetjih v obliki digitalizacije lahko uspešne le, če obstaja zaupanje med vodstvom podjetja in predstavniki zaposlenih. Vzpon populističnih gibanj v 21. stoletju pa vzbuja pomisleke glede tradicionalnih oblik vzpostavljanja zaupanja prek zastopanja družbenih interesov. Zato je treba sprejeti ustrezne ukrepe v podporo socialnemu dialogu na ravni EU. Gre za socialno ureditev v podjetjih, njihovo gospodarsko uspešnost in krepitev demokratičnih sprememb na splošno.

4. Pravično in konkurenčno gospodarstvo

4.1 Podatki so postali ključni dejavnik našega gospodarstva. EESO se strinja s stališčem Komisije, da moramo vzpostaviti pravi evropski enotni trg za podatke – evropski podatkovni prostor, ki temelji na evropskih pravilih in vrednotah. Pozdravlja pobudo za novo industrijsko strategijo EU, ki bo določala ukrepe za olajšanje prehoda na bolj digitalno, čisto, krožno in globalno konkurenčno industrijo EU, vključno s strategijo za mala in srednja podjetja.

4.2 EESO tudi meni, da bi morala za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev v spletu veljati enaka pravila, kot se uporabljajo zunaj spleta – od pravil o konkurenci in pravil enotnega trga ter varstva potrošnikov do intelektualne lastnine, obdavčenja in pravic delavcev.

4.3 EESO meni, da bo potrebno veliko povečanje naložb (v državah članicah EU) skupaj s trdnim evropskim programom raziskav in inovacij, da se zagotovi vrhunska raven visoko zmogljivega računalništva, z industrijskim pristopom pri razvoju naslednje generacije mikročipov z nizko porabo energije v Evropi pa bi zmanjšali odvisnost EU od uvoza.

4.4 EESO trdno verjame, da lahko inovacije in naložbe, zlasti javne, prispevajo tudi k odpravljanju regionalnih razlik v razvoju, če je dostop do digitalne infrastrukture in s tem do digitalnega trga na voljo tudi na oddaljenih območjih. To je temeljni pogoj, da v digitalnem prehodu ne bo nihče prezrt.

4.5 EESO poudarja, da opredelitev evropske tehnološke suverenosti ne bi smela biti uperjena proti drugim in da se ne bi smeli odpovedati koristim globalnega sodelovanja, temveč bi bilo treba ustrezno upoštevati potrebe Evropejcev in Evropejk ter evropskega socialnega modela, pri čemer je treba kot referenčno točko upoštevati ukrepe Evropske komisije za krepitev stebra socialnih pravic EU. Uveljavitev evropskih vrednot (varstvo podatkov, zasebnost, socialna zaščita, trajnost) bi lahko postala konkurenčna prednost, če bi se izboljšala ozaveščenost javnosti in podjetij o načinih uporabe podatkov, ki se jih poslužujejo tretje osebe (ZDA), in o nadzorovalnem potencialu digitalnih sistemov (Kitajska).

4.6 Kot Komisija upravičeno poudarja, je treba zagotoviti, da sistemska vloga nekaterih spletnih platform in tržna moč, ki jo pridobijo, ne bo ogrozila pravičnosti in odprtosti našega trga. V ta namen in tudi za spodbujanje razvoja spletnih platform v EU bi morala pravila na ravni EU zagotavljati enake konkurenčne pogoje in dostop do glavnih gonil digitalnih inovacij⁽²⁾ (zlasti podatkov) in ekosistema izdelkov, ki jih uporabljajo potrošniki.

4.7 Komisija meni, da je zagotavljanje pravičnosti v digitalnem gospodarstvu velik izziv, vendar je izjemno pomembno, da poskrbimo zanjo. Zato EESO podpira namero, da se vzpostavijo dodatna pravila, kadar je to potrebno za zagotavljanje tekmovalnosti, pravičnosti in inovativnosti ter možnosti vstopa na trg, pa tudi javnih interesov, ki se ne omejujejo le na upoštevanje konkurenčnosti ali gospodarstva. EESO ugotavlja, da bo obdavčenje digitalnega gospodarstva imelo pomemben vpliv v zvezi s tem. Mednarodne in evropske rešitve na področju obdavčitve digitalnega gospodarstva bodo pomembne, zato bi si morala EU prizadevati za pravično tovrstno obdavčevanje, s katerim bi preprečili razdrobljenost in enostranske ukrepe.

⁽²⁾ De Streef, A., *Contribution to Growth: European Digital Single Market. Delivering improved rights for European citizens and businesses* (Prispevek k rasti: Evropski digitalni enotni trg – Krepitev pravic evropskih državljanov in podjetij), Evropski parlament, Luxembourg, 2019.

4.8 EESO pozdravlja pobudo za izboljšanje delovnih pogojev platformnih delavcev, zlasti z osredotočanjem na znanja in spretnosti ter izobraževanje, vendar bo treba hkrati obravnavati izzive v zvezi z zaposlitvenim statusom, zastopanostjo in ukrepi za povečanje socialne zaščite platformnih delavcev, reševanjem sporov in uveljavljanjem pravic. To je zlasti pomembno za čezmejnne delavce. EESO bo na zaprosilo prihodnjega nemškega predsedstva Sveta pripravil raziskovalno mnenje o dostojnem delu v platformnem gospodarstvu.

4.9 EESO meni, da razvoj digitalnih javnih storitev za digitalno prihodnost v sporočilu Komisije ni bil zajet, četudi bi čezmejnne storitve e-uprave lahko okrepile (digitalni) enotni trg ter izboljšale ureditev in usklajevanje v javnem sektorju.

5. Izobraževanje v okviru priprav na digitalno življenje

5.1 Izobraževanje in usposabljanje, ki prinašata digitalne spretnosti in znanja, sta ključnega pomena za pripravo na digitalno življenje. EESO pozdravlja osredotočenost Komisije na digitalne kompetence in spretnosti, pri tem pa jo poziva, naj bolje razlikuje med tehničnimi in socialnimi kompetencami, čeprav sta obe področji bistvenega pomena. Za vzpostavitev „spodobnosti za delo“ namesto zgolj popravkov „zaposljivosti“ so potrebni ukrepi za nadaljnjo podporo vseživljenjskemu učenju.

5.2 Večina strokovnjakov bo v prihodnosti potrebovala tehnična znanja in spretnosti (programiranje na različnih ravneh). To je izziv za izobraževalne sisteme in organizacije za poklicno usposabljanje v državah članicah. Strokovnjaki se morajo usposobiti za uporabo novih orodij ter poznati njihove lastnosti, omejitve in tveganja, saj na koncu sami nosijo odgovornost. Kljub temu pa bo moralo čim več državljanov pridobiti vsaj osnovna tehnična znanja, da bodo razumeli digitalne tehnologije in orodja, jih uporabljali in posegali po njih na produktiven, vključujoč in varen način. Osnovne tehnične spretnosti so nujne za podporo ljudem vseh starosti, predvsem pa starejšim, da bi lahko razumeli in varno uporabljali digitalne tehnologije in orodja.

5.3 Pri socialnih veščinah ni treba imeti posebnega tehničnega znanja, se jih je pa treba učiti že karseda zgodaj v mladosti. Socialne veščine otrokom, potrošnikom in državljanom omogočajo, da razumejo ozadje digitalnih sistemov in jih čim bolje izkoristijo. Pomagajo jim prepoznati morebitne grožnje, povezane z manipulacijo ali kriminalom, in oceniti poplavo prejetih informacij. EESO opozarja, da je splošno izobraževanje še vedno najboljša priprava na prihodnost.

5.4 Za uporabo umetne inteligence in delo z njo so potrebni posebne spretnosti, znanje in razumevanje. EESO želi v ta namen črpati iz izkušenj Finske, ki predlaga, da se prek spleta čim več ljudi usposobi na področju umetne inteligence.

5.5 Kot je EESO že poudaril, v hitro spreminjajoči se digitalni dobi ni dovolj zgolj pomagati posameznikom, da usvojijo minimalen nabor znanj in spretnosti, ampak je nujno zagotoviti, da jamstvo za znanja in spretnosti postane gotova pot, ki ljudem omogoča nadaljnji razvoj vse do najvišje mogoče ravni znanj in spretnosti ter jih pri tem spodbuja. ⁽³⁾

5.6 EESO ponovno poudarja vlogo socialnih partnerjev pri doseganju poštenega in pravičnega prehoda. Ključno je, da se v strategiji predvidijo potrebe po znanjih in spretnostih, s tem pa tudi zagotovi podpora za pravočasno in ustrezno prekvalifikacijo ter strokovno izpopolnjevanje. V zvezi s tem sta vloga in vključevanje socialnih partnerjev ključnega pomena, kot tudi pri razpravah o uvajanju novih tehnologij.

6. Zaupanje in odgovornost – zaupanje v digitalno življenje

6.1 Za digitalno prihodnost Evrope, ki temelji na pristopu, osredotočenem na človeka, je potrebno zaupanje ljudi. EESO poziva k ustreznim zaščitnim ukrepom glede zasebnosti, varnosti in upravljanja podatkov ter končno tudi k preglednosti algoritmov umetne inteligence, ki bi pomagali pri vzpostavljanju zaupanja.

⁽³⁾ UL C 173, 31.5.2017, str. 45.

6.2 EESO ugotavlja, da namerava Komisija jasno ločiti med področji uporabe z visokim tveganjem, za katera bi morala veljati stroga pravna ureditev, in področji uporabe z nizkim tveganjem, pri katerih zadostujejo samoregulacija in tržni mehanizmi. EESO pozdravlja ta splošni pristop, vendar poudarja, da je za sedanji in prihodnji razvoj dogodkov potrebna podrobna in temeljita analiza različnih področij uporabe, v primeru dvomov pa je treba področje uporabe obravnavati kot visoko tvegano. Podpira zlasti odločitve, da se področja uporabe, ki vplivajo na pravice delavcev in prosilcev za zaposlitev, uvrstijo med področja uporabe z visokim tveganjem, in predlaga vztrajanje pri tej odločitvi, da bi se okrepile digitalne pravice zaposlenih.

6.3 EESO je že pozval k razvoju standardnih preskusnih postopkov za oceno funkcionalnosti in omejitev digitalnih sistemov (npr. pristranskost, predsodki, diskriminacija, vzdržnost, odpornost, varnost itd.). Glede na stopnjo tveganja lahko takšne preskuse izvajajo razvijalci in podjetja sami ali pa jih opravijo neodvisne institucije po preskusnih postopkih. EESO pozdravlja zamisel Komisije o vzpostavitvi prostovoljnega sistema označevanja, ki je podoben predlogu EESO v zvezi z evropskim certifikatom za zaupanja vredno umetno inteligenco.

6.4 EESO pozdravlja namero Komisije, da začne široko razpravo o izjemah, v skladu s katerimi je dovoljeno prepoznavanje obraza za biometrično identifikacijo na daljavo. Poleg tega bi bilo treba s predpisi prepovedati nesorazmerni nadzor na delovnem mestu in diskriminacijo na podlagi pristranskih algoritmov.

6.5 EESO poudarja, da zaupanje samo po sebi ne zadostuje, temveč je še vedno nujno potrebno kritično mišljenje, ki temelji na splošni izobrazbi. To je še zlasti pomembno pri obravnavanju dezinformacij, ki ogrožajo našo demokracijo.

6.6 EESO poudarja, da zaupanje vključuje tudi spoštovanje pravic zaposlenih do obveščenosti in posvetovanja. S pravicami do obveščenosti in posvetovanja v primeru sprememb na delovnem mestu, kot jih zagotavljata Pogodbi EU, „zaposleni“ postanejo „državlani na delovnem mestu“.

6.7 EESO poudarja, da je zakonodaja EU še posebej pomembna za varstvo potrošnikov in zaposlenih, ki nimajo strokovnih digitalnih spretnosti in znanj.

7. Vpliv krize COVID-19 na digitalno preobrazbo

7.1 Ob sedanji pandemiji COVID-19 je družba začela spoznavati, kakšno je dejansko stanje na področju uporabe digitalne tehnologije, kar ustvarja številne nove izzive. Z nujnostjo komuniciranja, študija in dela na daljavo se je pokazalo, da veliko ljudi ni ustrezno pripravljenih na učinkovito uporabo sodobnih digitalnih tehnologij, hkrati pa digitalna infrastruktura ne omogoča enakega dostopa ali vključujoče udeležbe prek digitalnih tehnologij. Digitalna omrežja niso bila prilagojena za delovanje ob povečani obremenitvi, potrebne pa bodo tudi zadostne naložbe, da hitra in učinkovita komunikacija ne bo na voljo le za komercialne namene, temveč tudi v zasebnem življenju, in to tudi na oddaljenih območjih.

7.2 Posebno pozornost bo treba nameniti ranljivim skupinam. Zlasti starejši, ki nimajo dovolj znanja in izkušenj za uporabo internetnih platform ali pa so tudi brez računalniške strojne opreme, so ostali brez ustreznih sredstev za komuniciranje. Težje ohranjajo socialne stike z družinskimi člani in drugimi ljudmi, poleg tega nimajo dostopa do socialnih in drugih javnih storitev oziroma jim je dostop do njih otežen. Za digitalno usposabljanje ljudi iz socialno ranljivih skupin so potrebna dodatna prizadevanja in sredstva.

7.3 Poleg tega so se s karanteno in začasnimi zaporami meja med državami članicami pokazale nekatere druge posledice in pomanjkljivosti trenutnega stanja na enotnem digitalnem trgu, ko gre za obmejne delavce in delo na daljavo. Kriza zaradi COVID-19 je povzročila tudi veliko povečanje elektronskega poslovanja in brezgotovinskih plačil ter posledično porast nepoštenih in goljufivih praks. To, da je bilo treba spremeniti navade zaradi ukrepov, ki so jih nacionalne vlade sprejele za preprečevanje širjenja COVID-19, ima lahko dolgotrajne učinke na potrošniške prakse in delovna razmerja. Pri oblikovanju novih politik v zvezi s tem je treba upoštevati pozitivne in negativne učinke sprememb.

7.4 Digitalni svet je bil v celoti mobiliziran za zagotavljanje strokovnega znanja v boju proti COVID-19. Vprašanje digitalnih sledilnih aplikacij (sledenje stikom) za obveščanje ljudi o tem, da so bili v zadnjih nekaj dneh v stiku z osebo s potrjeno diagnozo okužbe s COVID-19, je bilo predmet številnih razprav. EESO obžaluje, da evropska pobuda za digitalni nadzor teh stikov, znana kot PEPP-PT (vseevropsko sledenje bližini ob ohranitvi zasebnosti), ni privedla do soglasja, ki bi omogočilo vključitev standardiziranih aplikacij v nacionalne zdravstvene strategije.

V Bruslju, 16. julija 2020

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Luca JAHIER
